

Příloha č. 8 Popis podporovaných aktivit

A. Sociální služby:

Budou podporovány uvedené druhy sociálních služeb pro vymezené cílové skupiny se zaměřením na návrat těchto osob zpět do společnosti a na trh práce, na udržení se na trhu práce a na umožnění přístupu ke službám podporujícím návrat na trh práce¹.

Způsobilé aktivity a s nimi spojené výdaje jsou pouze takové, které jsou zaměřené na podporu a financování běžných výdajů souvisejících s poskytováním základních druhů a forem sociálních služeb, a to v rozsahu stanoveném základními činnostmi² u jednotlivých druhů sociálních služeb. Jejich výčet a charakteristiky jsou uvedeny v části třetí, hlavě I, díle 2 až 4 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách a v prováděcí vyhlášce č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách.

Aktivity v oblasti sociálního začleňování osob sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených musí mít vždy přímý dopad na cílové skupiny, tj. jsou zaměřeny na přímou práci s cílovými skupinami. V projektech je možné spolu s aktivitami souvisejícími s přímou prací cílovými skupinami podpořit i aktivity zaměřené na strategickou/koncepční/metodickou činnost (např. jednou z aktivit projektu může být vytvoření metodiky pro práci s konkrétní cílovou skupinou apod., ale zároveň projekt musí obsahovat aktivity, které v přímé práci s cílovou skupinou ověřují vytvořenou metodiku). Stejně tak je možné v projektech podporovat vzdělávací aktivity pro cílové skupiny, ale opět jen spolu s aktivitami zaměřenými na komplexnější podporu cílových skupin (např. jednou z aktivit projektu může být vzdělávání cílových skupin, ale zároveň projekt musí obsahovat další aktivity tak, aby podpora cílových skupin byla komplexní).

Bude podporováno poskytování pouze těch sociálních služeb, které jsou registrovány v souladu se zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, a které jsou zároveň součástí sítě sociálních služeb uvedené ve střednědobém plánu rozvoje sociálních služeb příslušného kraje (popř. obce).

Budou podporovány pouze sociální služby poskytované **terénní a ambulantní formou**. Jako pobytové budou podporovány jen **odlehčovací služby a krizová pomoc** podle § 44 a § 60 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

¹ Nebudou podporovány sociální služby určené osobám se sníženou soběstačností z důvodu věku, tj. zejména sociální služby pro seniory.

² Fakultativní činnosti (činnost navazující na poskytování základních činností sociální služby) nehošpodařské povahy lze do projektu zahrnout, avšak je třeba je jednoznačně odlišit od základních činností sociální služby. Fakultativní činnosti budou financovány mimo režim veřejné podpory, zatímco základní činnosti sociální služby jsou financovány formou vyrovnávací platby v souladu s Rozhodnutím Komise č. 2012/21/EU. Více k problematice fakultativních činností viz Doporučený postup MPSV č. 4/2013 k zajišťování fakultativních činností při poskytování sociálních služeb k § 35 odst. 4 zákona č. 108/2006 S., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Součástí nákladů vztahujících se k poskytování sociální služby mohou být i náklady na **celoživotní vzdělávání pracovníků poskytovatele sociální služby**, a to za podmínky, že toto vzdělávání přímo souvisí s poskytováním základních činností sociální služby a současně je oblast vzdělávání pracovníků poskytovatele služby upravena v rámci vydaného Pověření v souladu s Rozhodnutím Komise č. 2012/21/EU. Pro účely podpory sociálních služeb v rámci této výzvy se celoživotním vzděláváním pracovníků poskytovatele sociální služby rozumí:

- vzdělávání sociálních pracovníků v souladu s § 111 zákona o sociálních službách, a to maximálně v rozsahu 24 hodin za kalendářní rok,
- vzdělávání pracovníků v sociálních službách v souladu s § 116 odst. 9 zákona o sociálních službách, a to maximálně v rozsahu 24 hodin za kalendářní rok,
- vzdělávání vedoucích pracovníků, a to maximálně v rozsahu 24 hodin za kalendářní rok

V rámci této výzvy budou podporovány tyto druhy sociálních služeb:

a) Odborné sociální poradenství

Odborné sociální poradenství - § 37 (občanské poradny, manželské a rodinné poradny, poradny pro osoby se zdravotním postižením, pro oběti trestných činů a domácího násilí, poradenství ve speciálních lůžkových zdravotnických zařízeních hospicového typu, poradenství osobám, jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností atd.); v rámci odborného sociálního poradenství budou podporovány i mobilní terénní týmy poskytující odborné sociální poradenství.

b) Terénní programy

Terénní programy - § 69 (poskytované osobám, které vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy; služba je určena pro problémové skupiny osob, uživatele návykových látek nebo omamných psychotropních látek, osoby bez přístřeší, osoby žijící v sociálně vyloučených lokalitách a jiné sociálně ohrožené skupiny; cílem služby je tyto osoby vyhledávat a minimalizovat rizika jejich způsobu života).

c) Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi

Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi - § 65 (poskytované rodinám s dětmi, u nichž je ohrožen vývoj dítěte v důsledku dopadů dlouhodobé krizové sociální situace, kterou rodiče nedokáží sami bez pomoci překonat, a u nichž existují další rizika ohrožení vývoje dítěte).

d) Raná péče

Raná péče - § 54 (poskytovaná dítěti a rodičům dítěte ve věku do 7 let, které je zdravotně postižené, nebo jehož vývoj je ohrožen v důsledku nepříznivého zdravotního stavu; služba je zaměřená na podporu rodiny a podporu vývoje dítěte s ohledem na jeho specifické potřeby); služby poskytované rodinám s dítětem se specifickými potřebami umožňují rodičům a pečujícím osobám sociální začlenění a působí preventivně proti jejich sociálnímu vyloučení (rodiče a pečující osoby se mohou díky podpoře služeb rané péče snadněji zapojit do sociálního, pracovního a ekonomického života společnosti).

e) Krizová pomoc

Krizová pomoc - § 60 (poskytovaná na přechodnou dobu osobám, které se nacházejí v situaci ohrožení zdraví nebo života, kdy přechodně nemohou řešit svoji nepříznivou sociální situaci vlastními silami; krizová pomoc obvykle nespočívá pouze v jednorázové pomoci člověku v akutní krizi, ale zahrnuje několik intervencí s osobou v krizi, včetně jejího předání do následné péče, pokud to její stav vyžaduje); u této služby sociální prevence bude podporována i pobytová forma jejího poskytování.

f) Kontaktní centra

Kontaktní centra - § 59 (nizkoprahová zařízení pro osoby ohrožené závislostí na návykových látkách; cílem služby je snižování sociálních a zdravotních rizik spojených se zneužíváním návykových látek).

g) Nizkoprahová zařízení pro děti a mládež

Nizkoprahová zařízení pro děti a mládež - § 62 (pro účely této výzvy bude podporována pouze cílová skupina osob ve věku od 15 do 26 let³ ohrožených společensky nežádoucími jevy s důrazem na podporu jejich sociálního začleňování a zvyšování kompetencí k uplatnění se na trhu práce); cílem služby je zlepšit kvalitu života těchto osob předcházením nebo snížením sociálních a zdravotních rizik souvisejících se způsobem jejich života, umožnit jim lépe se orientovat v jejich sociálním prostředí a vytvářet podmínky k řešení jejich nepříznivé sociální situace.

(Nizkoprahová zařízení pro děti a mládež mohou poskytovat sociální službu i cílové skupině osob mladších 15 let, avšak z prostředků OPZ budou hrazeny jen výdaje nezbytné pro práci s cílovou skupinou osob ve věku od 15 do 26 let. Poskytovatel při kontrole doloží, že dotace byla využita pro práci s podporovanou cílovou skupinou (poskytovatel vede samostatnou evidenci cílové skupiny podporované z OPZ)).

h) Sociální rehabilitace

Sociální rehabilitace - § 70 (soubor specifických činností směřujících k dosažení samostatnosti, nezávislosti a soběstačnosti osob, a to rozvojem jejich specifických schopností a dovedností, posilováním návyků a nácvikem výkonu běžných, pro samostatný život nezbytných činností alternativním způsobem využívajícím zachovaných schopností, potenciálů a kompetencí); u této služby sociální prevence bude podporována pouze terénní a ambulantní forma jejího poskytování.

i) Sociálně terapeutické dílny

Sociálně terapeutické dílny - § 67 (pro osoby se sníženou soběstačností z důvodu zdravotního postižení, které nejsou z tohoto důvodu umístitelné na otevřeném ani chráněném trhu práce; cílem je dlouhodobá a pravidelná podpora zdokonalování pracovních návyků a dovedností prostřednictvím sociálně pracovní terapie)

j) Služby následné péče

Služby následné péče - § 64 (poskytované osobám s chronickým duševním onemocněním a osobám závislým na návykových látkách, které absolvovaly lůžkovou péči ve zdravotnickém

³ Nizkoprahová zařízení pro děti a mládež mohou poskytovat sociální službu i cílové skupině osob mladších 15 let, avšak z prostředků OPZ budou hrazeny jen výdaje nezbytné pro práci s cílovou skupinou osob ve věku od 15 do 26 let. Poskytovatel při kontrole doloží, že dotace byla využita pro práci s podporovanou cílovou skupinou (poskytovatel vede samostatnou evidenci cílové skupiny podporované z OPZ).

zařízení, absolvovaly ambulantní léčbu nebo se jí podrobují, nebo osobám, které abstinují); u této služby sociální prevence bude podporována pouze ambulantní forma jejího poskytování.

k) Podpora samostatného bydlení

Podpora samostatného bydlení - § 43 (poskytovaná osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu zdravotního postižení nebo chronického onemocnění, včetně duševního onemocnění).

l) Osobní asistence

Osobní asistence - § 39 (pro účely této výzvy poskytovaná pouze osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu chronického onemocnění nebo zdravotního postižení).

m) Odlehčovací služby

Odlehčovací služby - § 44 (poskytované osobám pečujícím v jejich přirozeném sociálním prostředí o osoby se sníženou soběstačností z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení); u této služby sociální péče bude podporována i pobytová forma jejího poskytování.

B. Další programy a činnosti v oblasti sociálního začleňování a prevence sociálního vyloučení osob

Jedná se o programy a činnosti se společensky prospěšným charakterem (nikoli komerčním), které mají příznivý dopad na osoby z cílových skupin v území MAS.

Podporovány budou programy a činnosti realizované v přirozeném sociálním prostředí osob z cílových skupin, tj. aktivity realizované terénní nebo ambulantní formou. Musí být zajištěno, že se skutečně jedná **o programy a činnosti nad rámec základních činností sociálních služeb podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách - nelze podporovat programy, které mají charakter sociální služby, avšak nejsou jako sociální služba registrovány!**

Budou podporovány zejména následující programy a činnosti:

a) Preventivní programy

Programy prevence a řešení problémů především v **sociálně vyloučených lokalitách**⁴ zaměřené na rizikové jedince či skupiny osob žijící v extrémně nepříznivých životních podmínkách a na sociálně znevýhodněné skupiny obyvatel, u nichž je zvýšená pravděpodobnost, že se stanou pachateli nebo oběťmi trestné činnosti, nebo kteří již

⁴ Doporučujeme vycházet z Gabalovy Mapy sociálně vyloučených lokalit (<http://www.esfcr.cz/07-13/oplzz/analyza-socialne-vyloucenych-lokalit-v-cr-1?highlightWords=mapa+svl>). V případě, že se na území MAS nenachází sociálně vyloučená lokalita, musí MAS existenci problémů spojených se sociálním vyloučením identifikovat ve své SCLLD.

spáchali trestnou činnost. Jedná se o programy sekundární a terciální prevence sociálně patologických jevů a příčin kriminogenních situací, prevence kriminality a ochrany veřejného pořádku⁵, včetně podpory účasti členů komunity na předcházení rizikových situací a řešení problémů ohrožených osob (např. zavádění koordinovaného přístupu k prevenci kriminality, tvorba obecních plánů prevence kriminality se zapojením komunity, asistenti prevence kriminality⁶, asistence obětem trestných činů při jednání s policií, soudy a dalšími úřady, mentoring, preventivní programy pro mladé osoby 15+ a rodiny s dětmi, např. vzdělávání, aktivizační, asistenční a motivační programy, pomoc v krizových životních situacích, sociálně-terapeutické pobyty realizované formou příměstských táborů⁷).

b) Motivační programy přispívající k sociálnímu začlenění nebo k prevenci sociálního vyloučení

Motivační programy přispívající k sociálnímu začlenění nebo k prevenci sociálního vyloučení osob v nepříznivé sociální situaci (rozvoj psychosociálních a praktických dovedností, posilování osobních kompetencí v běžném životě, podpora právního povědomí a sebedůvěry s cílem začlenění do běžné společnosti a na trh práce⁸, vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti, posilování rodičovských kompetencí, získávání základních sociálních a profesních dovedností a schopnosti uplatnit se na trhu práce, společenské začlenění osob vystavených institucionalizaci, obnovení, upevnění či zprostředkování kontaktu s přirozeným sociálním prostředím, pomoc při uplatňování práv a zvládání zátěží běžného života, programy učení se hodnotám v oblasti svobody a odpovědnosti jednotlivce, doprovody při jednání s institucemi atd.).

c) Předcházení ekonomické nestability

Aktivity zaměřené na **předcházení ekonomické nestability** osob z cílových skupin - posilování finanční gramotnosti osob ohrožených předlužeností, finanční plánování a řešení zadluženosti, zvyšování příjmů, snižování dluhů na bydlení, dluhové poradenství včetně

⁵ Nejedná se o situační prevenci kriminality ve smyslu zavádění kamer a dalších bezpečnostních a ochranných prvků nebo o realizaci přednášek na téma bezpečnosti pro širokou veřejnost apod.

⁶ V rámci prevence kriminality budou podporovány aktivity, které jsou v souladu s Metodikou výběru, přípravy a činnosti asistentů prevence kriminality (APK) vydané Ministerstvem vnitra ČR viz <http://www.mvcr.cz/clanek/metodika-vyberu-pripravy-a-cinnosti-asistentu-prevence-kriminality.aspx> a <http://www.mvcr.cz/clanek/seznam-metodicky-doporuceni-vyzvy-programu-prevence-kriminality-na-rok-2015.aspx> v části C3. V této výzvě nebudou podporovány rekvalifikační kurzy vztahující se k prevenci kriminality, do projektu vstupují již proškolení APK. Vzdělávání nových APK je v gesci MV ČR (speciální dotační titul na podporu a vzdělávání APK), případně dalších vzdělávacích institucí poskytujících shodné typy vzdělávání. Náklady na absolvování vzdělávání APK nejsou způsobilé v této výzvě (kurz MV ČR není akreditován). Způsobilé výdaje projektu: mzdy, provoz, výstroj APK atd. (viz metodika MV ČR). Oprávnění žadatelé: pouze obce, kde působí obecní policie (v obcích s udělenou výjimkou, kde je dohoda s PČR, nemohou být APK v projektech OPZ podpořeny, případná podpora bude v gesci MV ČR). ŘO OPZ bude s MV ČR konzultovat případné příjemce v OPZ s cílem zabránění duplicitní podpoře.

⁷ Jedná se o sociálně-terapeutické pobyty zaměřené na prevenci sociálně patologických jevů, které jsou určeny především pro rizikovou mládež. Cílem je umožnit cílové skupině zažít jiný model fungování, než který běžně zná díky znevýhodňujícímu prostředí, ve kterém žije. Příměstské tábory by svým zaměřením měly přispívat k podpoře sociálního a osobnostního rozvoje a k ochraně před působením negativních vlivů.

⁸ V případě aktivit, které svou povahou spadají do opatření v oblasti zaměstnanosti, se žadatel musí řídit podmínkami platnými pro aktivitu Podpora opatření v oblasti zaměstnanosti. Podpora uplatnění na trhu práce formou příspěvku na úhradu mzdových nákladů zaměstnavatelům může zakládat veřejnou podporu.

zpracování insolvenčních návrhů⁹, zvyšování kompetencí v oblasti hospodaření domácnosti včetně finančního plánování a praktických nácviků (např. trénink schopnosti čelit impulsivnímu nakupování či manipulaci v souvislosti s poskytováním úvěrů apod.), zvyšování sociálních a profesních dovedností a kompetencí v oblasti hledání a udržení stabilního zaměstnání, aktivity zaměřené na spolupráci partnerů na místní úrovni včetně spolupráce se zaměstnavateli při řešení problémů spojených se zaměstnáváním pracovníků s exekucemi atd.

d) Aktivity místních samospráv při optimalizaci zajištění činností a výkonu sociální práce na svém území

Aktivity místních samospráv při optimalizaci zajištění činností a výkonu sociální práce na svém území - podpora profesionální realizace sociální práce jako činnosti zaměřené na pomoc jednotlivcům, skupinám či komunitám zlepšit nebo obnovit jejich schopnost sociálního fungování v jejich přirozeném prostředí (podpora využití specifických metod a technik sociální práce a individualizovaného přístupu, podpora výkonu sociální práce se zaměřením na identifikaci potřeb osob sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených na úrovni odborných postupů při případové práci, metodické činnosti a koordinaci nástrojů pomoci apod.).

Bude podporován výkon sociální práce na obcích (typu I., II. i III.)¹⁰, včetně jeho dostatečného personálního zajištění. Podporovány budou především preventivní aktivity směřující k pozitivní změně v daném území obce, posilování vzájemných vazeb a spolupráce mezi obyvateli, organizacemi a institucemi. Důraz by měl být kladen především na znalost místního prostředí, dostupnosti a kapacit sociálních služeb a vzájemnou komunikaci a spolupráci mezi sociálními pracovníky a dalšími aktéry. Podporovány budou projekty zaměřené na participativní metody práce s klienty (zapojování klientů do rozhodování) a s osobami/skupinami osob, které jsou ohroženy sociálním vyloučením, rozvoj síťování služeb, multidisciplinární spolupráce atd.

⁹ V souladu s novelou zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

¹⁰ Realizovat činnosti sociální práce mohou na základě svého rozhodnutí rovněž místní samosprávy (obce I. typu). Základním cílem sociální práce je zajištění, resp. podpora „sociálního fungování“ klienta (jednotlivce, skupiny, či komunity) v životě obce. Základní rolí sociálních pracovníků je udržet rovnováhu ve vztahu klient a jeho prostředí (obce). Intervence sociálního pracovníka při porušení rovnováhy může směřovat jak ke změně u klienta, tak i ke změně života v obci (např. změna sociálního prostředí). Sociální pracovník by měl svou činnost vykonávat převážně v přirozeném prostředí klientů. U obcí II. typu se jedná o výkon přenesené působnosti podle zákona č. 111/2006 Sb., o hmotné nouzi, u obcí III. typu podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. U obcí I. typu není legislativní opora výkonu v přenesené působnosti, nicméně všechny typy obcí mají možnost výkonu sociální práce v samostatné působnosti. Místní samosprávy se mohou rozhodnout zaměstnávat sociální pracovníky (kteří splňují kvalifikační podmínky podle cit. zákona) a vykonávat na svém území činnosti sociální práce. Nebo obce II. typu (pokud by nastala dohoda na úrovni samospráv) mohou zaměstnávat sociální pracovníky k výkonu sociální práce na území obcí I. typu. Sociální pracovník vyhledává klienty v jejich přirozeném prostředí, provádí posouzení životní situace klienta, individuální plánování cílů klienta a kroků, které povedou k jejich naplnění, zplnomocňuje klienty, aby dokázali sami ovlivňovat své sociální prostředí a měnit podmínky svých životů. Sociální pracovník rovněž realizuje činnosti zaměřené na změnu sociálního prostředí klienta, spolupracuje s navazujícími organizacemi při řešení životní situace klienta a spolupodílí se na realizaci preventivních aktivit, jejichž cílem je předcházet vzniku nepříznivých životních situací klientů.

Součástí nákladů projektu mohou být i náklady na **celoživotní vzdělávání sociálních pracovníků na obcích** v souladu s § 111 zákona o sociálních službách, a to v rozsahu minimálně 40 hodin za celé období realizace projektu¹¹.

Doplňkové aktivity

Doplňkově budou k výše uvedeným programům a činnostem podporovány i **aktivity místních subjektů působících v oblasti sociálního začleňování při koordinaci a síťování sociálních služeb a dalších navazujících služeb a programů** podporujících sociální začleňování a prevenci sociálního vyloučení a programů zaměřených na vznik a rozvoj specifických nástrojů k prevenci a řešení problémů v sociálně vyloučených lokalitách¹². S ohledem na to, že projekty v rámci této výzvy musí mít vždy přímý dopad na cílovou skupinu osob (klientů), procesy koordinace a síťování nemohou být podporovány samostatně, ale pouze ve vazbě na přímou práci s cílovými skupinami osob (klienty).

V této výzvě nejsou podporovány projekty zaměřené na tvorbu střednědobých plánů rozvoje sociálních služeb obcí / příp. akčních plánů (tj. zavedení, realizace, sledování a vyhodnocování procesů střednědobého plánování) a na procesy související s vytvářením sítí sociálních služeb ve smyslu zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách (tj. síť sociálních služeb jako součást střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb kraje¹³).

Doplňkově budou dále podporovány i aktivity zaměřené na **vzdělávání pracovníků organizací¹⁴**, kteří vykonávají přímou práci s klienty (sociální pracovníci a další pracovníci v přímé práci, tj. odborné pracovní pozice hrazené z přímých nákladů, s cílem rozšíření a prohloubení jejich znalostí a dovedností při práci s cílovými skupinami, a to v rozsahu minimálně 40 hodin za celé období realizace projektu¹⁵).

¹¹ Limit minimálně 40 hodin vzdělávání za období realizace projektu je stanoven s ohledem na překročení hranice pro bagatelní podporu účastníka projektu. Maximální rozsah vzdělávání není omezen. Rozsah vzdělávání bude posuzován individuálně v rámci věcného hodnocení projektové žádosti. Bude posuzována potřebnost, účelnost a efektivnost a hospodárnost vzdělávacích aktivit pro sociální pracovníky na obcích. Projektové aktivity musí být primárně zaměřeny na podporu cílových skupin osob sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených

¹² Koordinací a síťování sociálních služeb a dalších navazujících služeb a programů se rozumí procesy spolupráce realizátorů projektů za účelem zefektivnění a zkvalitnění poskytovaných služeb a programů a vytváření inovativních přístupů při řešení problémů cílových skupin. Prostřednictvím vzájemné spolupráce, sdílení zkušeností, koordinace aktivit a síťování budou poskytovány služby a další programy komplexněji naplňovat specifické potřeby osob z cílových skupin. Příklady podporovaných aktivit: síťování poskytovatelů zaměřených na práci s vybranými cílovými skupinami, vzájemná výměna a sdílení zkušeností s prací s cílovou skupinou (např. metody a techniky práce), plánování a optimalizace vhodné podpory pro vybrané cílové skupiny osob, zavedení nových postupů v práci s cílovými skupinami, monitoring a evaluace činností a podpory směřované vůči cílovým skupinám atd.

¹³ Střednědobé plánování rozvoje sociálních služeb na obecní úrovni je podporováno v rámci Investiční priority 2.2 OPZ prostřednictvím specifických výzev

¹⁴ Vzdělávání zaměstnanců žadatele, partnera nebo dalších subjektů zapojených do projektu může zakládat veřejnou podporu.

¹⁵ Jedná se o odborné vzdělávací programy s cílem zvýšení profesních kompetencí pracovníků organizace. Vzdělávání pracovníků organizace žadatel v projektu vždy řádně odůvodní s ohledem na prospěch cílové skupiny klientů. Limit minimálně 40 hodin vzdělávání za období realizace projektu je stanoven s ohledem na překročení hranice pro bagatelní podporu účastníka projektu. Maximální rozsah vzdělávání není omezen. Rozsah vzdělávání bude posuzován individuálně v rámci věcného hodnocení projektové žádosti. Bude posuzována potřebnost, účelnost a efektivnost a hospodárnost vzdělávacích aktivit pracovníků organizace. Projektové aktivity musí být primárně zaměřeny na podporu cílových skupin osob sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených.

C. Komunitní sociální práce

Podpora komunitní sociální práce a komunitních center jako prostředků sociálního začleňování nebo prevence sociálního vyloučení

Podporovány budou aktivity směřující k profesionální realizaci sociální práce jako činnosti zaměřené na pomoc komunitám zlepšit nebo obnovit jejich schopnost sociálního fungování v jejich přirozeném prostředí.

Komunitní sociální práce = činnosti nad rámec základních činností sociálních služeb podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, realizované v přirozené komunitě. Aktivity podporované v rámci komunitní sociální práce musí mít přímou vazbu na **sociální začleňování nebo prevenci sociálního vyloučení osob**.

Komunitní sociální práce představuje významný inkluzivní mechanismus. Osoby z cílových skupin jsou zapojovány do rozhodování a do přímé realizace opatření na úrovni sousedství, vyloučené lokality, obce, města, mikroregionu, a to s cílem získání lepšího přístupu ke společenským zdrojům (sociální ochrana, bydlení, vzdělání, zaměstnání, možnost uplatňovat svá práva atd.).

Gestorem komunitní sociální práce je kvalifikovaný sociální pracovník (dle zákona č. 108/2006 Sb.), například sociální pracovník obce či dobrovolného svazku obcí (i na malých obcích).

Komunitní práce v kontextu sociální práce = dlouhodobě působící metoda sociální práce:

- jejímž **subjektem** je komunita/skupina osob, kterou spojují společně definované sociální problémy, tj. členové komunity se nachází v nepříznivé sociální situaci¹⁶; tato nepříznivá sociální situace je zároveň spojena s dlouhodobými obtížemi v interakcích s okolním prostředím, které jsou společné pro danou komunitu/skupinu,

- jejímž **cílem** je posílit schopnost osob žijících v komunitě/náležících k dané skupině společně zvládat/ovlivňovat znevýhodňující a obtížné interakce tím, že získá větší míru kontroly nad okolnostmi svého života; společným úsilím bude dosaženo (komunitou) definovaných cílů.

Větší míru kontroly nad okolnostmi svého života, kterým jsou společně vystaveni, dosahují příslušníci komunity prostřednictvím **práce celého společenství**, na kterém se podílejí všichni relevantní aktéři z komunity, příp. jejího okolí i celé společnosti, za podpory (organizační, vzdělávací, strategické a facilitační) **komunitního sociálního pracovníka**, který k tomuto

¹⁶ Nepříznivá sociální situace = oslabení nebo ztráta schopnosti z důvodu věku, nepříznivého zdravotního stavu, pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí, ohrožení práv a zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby nebo z jiných závažných důvodů řešit vzniklou situaci tak, aby toto řešení podporovalo sociální začlenění a ochranu před sociálním vyloučením. (viz § 3 zákona č. 108/2006 Sb.)

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

účelu může využívat **širokou škálu metod** (od motivování, zvyšování sebedůvěry a podpory samo organizování členů komunity až po zapojování komunity do komunitního plánování, rozvoje lokality či případné iniciace legislativních změn).

Komunitní sociální práce je založená na **propojování sdílených potřeb a existujících zdrojů** (lidských, materiálních, finančních či jiných) **uvnitř komunity** a na **stanovování dosažitelných cílů na základě možností dané komunity** = zplnomocňující proces, který vychází z posilování místních zdrojů; koncentruje se na silné stránky lidí a je posilován zkušeností malých společných úspěchů více lidí, který zvyšuje předpoklady pro udržitelnost výsledků a dosažených změn.

Komunitní sociální práce & Sociální práce:

Komplexní/holistický přístup (víceúrovňový, se zapojením různých aktérů, vyjednávání konsensu, využívání mnoha metod)	Individuální přístup ke klientovi v rámci inter- a multidisciplinární spolupráce
Mobilizace zdrojů uvnitř komunity = interní zdroje komunity a subjektů	Externí a osobní zdroje pomoci
Člen komunity = expert	Klient = držitel problému
Komunitní sociální pracovník = facilitátor, průvodce	Sociální pracovník = odborná podpora
Potřeby definuje sama komunita	Potřeby definované klientem
Změna vyvolaná „zevnitř“	Změna vyvolaná potřebou klienta
Aktivní přístup k řešení problémů - „konám“ → nezávislost členů komunity	Pasivní přijímání pomoci - „čekám“ → sociální pracovník jako motivační prvek k činnostem vedoucím ke změně, aktivita klienta
Symetrické vztahy mezi členy komunity a komunitním sociálním pracovníkem (rovnocennost, zodpovědnost, sdílená zodpovědnost)	Partnerský přístup mezi klientem a sociálním pracovníkem
Důraz na zdroje uvnitř komunity	Důraz na potřeby klienta a zdroje k jejich řešení (klientovy, externí)
Zplnomocňující přístup (zplnomocňující participace)	Individuální přístup zaměřený na řešení nepříznivé sociální situace (zplnomocňující přístup)
Princip „bottom-up“	Princip partnerství

Komunita & Sousedství:

Komunita = skupina lidí, kteří sdílí společné zájmy a hodnoty, a mezi nimiž jsou živé vazby; má určitou vnitřní strukturu, mechanismy organizace a komunikace; pro účely této výzvy je komunita definována lokalitou/teritoriem/územím, kde žijí lidé, které spojují společné podmínky a problémy. Rozhodující dopad komunitní sociální práce by měl být na obyvatele dané MAS, kteří jsou primárně členy komunity.

Sousedství = skupina lidí, které spojuje pouze místo, kde žijí/bydlí, vztahy mezi nimi jsou pouze sousedské; mají však často velmi podobné potřeby, k jejich řešení však nedospívají společnými silami, ale individuálně, což může leckdy zvyšovat napětí mezi jednotlivci (způsoby naplňování potřeb jedněch nemusí být v souladu se způsoby dalších osob v sousedství).

Sousedství je často výchozím stavem (nejen v sociálně vyloučených lokalitách). Lidé mají podobné potřeby a vytvoření komunitních vazeb může přispět k tomu, aby se učili svoji situaci řešit efektivnějším způsobem společnými silami a s využitím silných stránek/zdrojů v rámci komunity.

Posílení komunitních vazeb a budování komunity může tedy být cílem, k němuž komunitní sociální práce směřuje.

Členové komunity jsou schopni:

- Efektivně spolupracovat v identifikaci problémů a potřeb komunity
- Dosáhnout shody na cílech a prioritách
- Dohodnout se na způsobu realizace společně stanovených cílů
- Efektivně spolupracovat na požadovaných opatřeních

Komunitní sociální pracovník garantuje, že komunitní sociální práce je realizována v souladu s principy komunitní práce a s etickým kodexem sociální práce. Na komunitní sociální práci se podílejí i další subjekty, zejména členové komunity.

Komunitní sociální pracovník & Sociální pracovník:

„Pracovníci zabývající se rozvojem komunity, kteří pouze pomáhají lidem k tomu, aby žili „pohodlně“ a jednoduše dělají „vše pro lidi“, přičemž za ně identifikují a analyzují jejich problémy a bez diskuse jim předkládají jejich řešení, jsou součástí problému, nikoliv součástí řešení.“ (PNG Book)

Komunitní sociální pracovník	Sociální pracovník
Předmětem jeho zájmu je komunita	Předmětem jeho zájmu je klient - jednatel/rodina/skupina
Mapuje potřeby komunity, vyhledává, oceňuje a podporuje její vnitřní zdroje, povzbuzuje k diskusím o problémech a k jejich definování, informuje o možnostech jejich řešení a motivuje členy komunity k hledání a nacházení vlastního řešení problémů společnými silami a za využití dostupných zdrojů a prostředků (zkompetentnění členů komunity)	Poskytuje klientovi podporu a pomoc, pomáhá mu ve chvíli, kdy klient nezvládá řešit problémy vlastními silami Ovlivňuje podobu poskytovaných služeb, sleduje a vyhodnocuje poskytování služeb (naplňování potřeb klienta) Doprovází klienta v jeho životní situaci (zjišťování nepříznivé sociální situace, plánování a realizace opatření ve prospěch klienta) a hájí jeho zájmy
Naslouchá potřebám komunity a jejích členů, zná problémy komunity, podporuje definování potřeb komunitou	Naslouchá potřebám klienta, zná jeho problémy, možnosti a zdroje jejich řešení
Pomáhá členům komunity zapojit se, je facilitátorem a motivačním prvkem procesů	Pomáhá klientovi mobilizovat jeho vnitřní zdroje, společně identifikují externí zdroje a motivuje klienta ke spolupráci
Vůči komunitě vystupuje z partnerské pozice, předkládá své návrhy, ale motivuje k tomu i členy komunity	Vůči klientovi vystupuje z partnerské pozice, předkládá své návrhy, ale motivuje klienta k převzetí vlastní zodpovědnosti
Reflektuje svůj vliv na komunitu (intervize/supervize)	Reflektuje svou práci s klientem (intervize/supervize)

Hodnoty komunitní (sociální) práce jsou naplňovány skrze následující principy¹⁷:

Komunitní (sociální) práce se cíleně řídí a dle situace diferencovaně aplikuje zejména následující principy dobré praxe:

- Participace a vlastnění procesu i výsledků (process and impact management)

V celém procesu komunitní práce musí být vytvořeny podmínky pro participaci členů komunity. Participace se rozvíjí postupně na základě motivace, aktivizace a nových zkušeností lidí, díky posílení jejich sebedůvěry, prohlubujícímu se vztahu důvěry vůči komunitnímu pracovníkovi a ostatním lidem a zkušenostem z procesu dosahování společných cílů.

- Etické zacházení s mocí, vlivem a získanými výhodami

Komunitní pracovník získává vysoce specifické postavení tím, že je vpuštěn do osobní sféry členů komunity, jejich domovů a rodin, jejich nadějí a možností. To mu dává velkou moc. Je záležitostí etiky, že s komunitou zachází s respektem a přijetím, na bázi rovnosti, bez diskriminace, s uznáním preferencí a hodnot členů komunity. Jedná důvěryhodně, ve prospěch komunity jako celku a na základě dohody s komunitou, spolehlivě a transparentně.

¹⁷ Principy komunitní práce jsou podrobně popsány v Příloze č. 7 - Principy komunitní práce a vodítka pro předkládání projektů komunitní práce.

Indikátory dobré praxe ve vztahu k zajištění participace:

- Všichni členové komunity mají dostatek informací o procesu a plánovaných/očekávaných výsledcích
- Minimálně každý segment či podskupina komunity má prostor pro aktivní zastoupení ve všech procesech demokratického rozhodování a plánování toho, jakým směrem a jakou rychlostí se v reálném rámci bude vyvíjet proces změny a jaké výsledky změny jsou pro ně žádoucí; participace není jen pasivní účastí na komunitním organizování, ale musí být vytvořeny podmínky pro možnost ovlivňovat rozhodování ve všech fázích práce a celkové směřování společné práce
- Každému členu komunity musí prokazatelně být umožněn aktivní podíl na komunitní práci (včetně práva nesouhlasit) a „vlastnění“ procesu i výsledků komunitní práce, nakolik chce a dle svých schopností se může do komunitní práce zapojit

Vodítka pro předkládání projektů komunitní práce:¹⁸

1. Znaky, podle kterých realizátoři projektu chápou a umějí aplikovat hodnoty, principy a metody komunitní práce (organizační, vzdělávací, strategické, facilitační)
2. Jak budou realizátoři projektu garantovat dodržování etických aspektů komunitní práce a etického kodexu sociální práce
3. Znaky, na základě kterých realizátoři projektu usuzují, že je v dané komunitě vhodné použít metodu komunitní práce
4. Jaké místní zdroje realizátoři projektu předpokládají, a na základě čeho
5. Jaké dosažitelné úspěchy realizátoři projektu předpokládají, a na základě čeho
6. Jaké vstupní předpoklady mají realizátoři projektu pro navázání kontaktu a získání důvěry členů komunity
7. Na jak dlouho realizátoři projektu práci odhadují a na základě čeho
8. Jaké členy komunity a jejího okolí předpokládají realizátoři projektu zapojit do společné práce a proč
9. Jak realizátoři projektu plánují posílit schopnosti komunity zvládat znevýhodňující interakce s okolím
10. Jak budou realizátoři projektu rozvíjet participaci a garantovat vlastnění procesu i výsledků (process and impact management) členů komunity

¹⁸ Vodítka pro předkládání projektů komunitní práce včetně jednotlivých podotázek jsou součástí Přílohy č. 7 - Principy komunitní práce a vodítka pro předkládání projektů komunitní práce.

11. Jaká rizika a překážky procesu rozvoje komunity realizátoři projektu vidí a jak se s nimi plánují vypořádat

D. Komunitní centra¹⁹

Komunitní centra = centra začleněná do běžné komunity. Cílovou skupinou je komunita a její členové (tj. osoby sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené a další členové komunity).

Vznik komunitního centra je součástí procesu realizace a rozvoje komunitní (sociální) práce v území.

Členové komunity se aktivně účastní na všech fázích vzniku a fungování komunitního centra - plánování vzniku komunitního centra, rozhodování o jeho podobě, jeho budování, řízení a zajištění běžného provozu, vyhodnocování funkčnosti a efektivity.

Komunitní centrum slouží jako veřejný prostor pro uskutečňování aktivit komunitní (sociální) práce.

Aktivity realizované v rámci komunitního centra naplňují hodnoty a principy komunitní (sociální) práce, které jsou formulovány v zakládacích dokumentech komunitního centra či jinak veřejně deklarovány (principy aktivizace, participace, uschopňování, zplnomocnění, kolektivní spolupráce, sdílení zodpovědnosti atd.). Konkrétní podobu aktivit v komunitním centru utváří cílová skupina podle vlastních potřeb a zájmů s cílem zlepšit sociální situaci nejen jednotlivců, ale i komunity jako celku. Komunitní centrum by mělo být neutrálním a otevřeným prostorem, který umožňuje lidem scházet se, společně vytvářet aktivity a řešit sdílené problémy.

Činnost komunitního centra **musí mít vždy přímou vazbu na sociální začleňování nebo prevenci sociálního vyloučení osob**. Musí být koordinována a zastřešena minimálně jednou osobou s odbornou způsobilostí sociálního pracovníka podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, popř. dalšími odbornými pracovníky, pokud to vyžaduje daný druh aktivity. Role sociálního pracovníka a dalších odborných pracovníků působících v komunitním centru a rozsah jejich činnosti (výše jejich pracovního úvazku) musí být vymezena s ohledem na naplňování hodnot a principů komunitní (sociální) práce a vzhledem k charakteru aktivit a celkového dění v komunitním centru.

¹⁹ Žadatelům u projektů komunitních center doporučujeme konzultovat projektové záměry s ŘO OPZ!

Aktivity realizované v komunitním centru mohou navazovat na poskytování základních činností registrovaných sociálních služeb podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, avšak **nenahrazují poskytování sociálních služeb**. Je nezbytné vždy jasně oddělit aktivity a programy realizované v komunitním centru od poskytování registrované sociální služby²⁰.

Primárním cílem fungování komunitního centra je vytvořit prostor pro mobilizaci zdrojů uvnitř komunity. Sekundárním cílem pak je pomáhat řešit problémy místní komunity a do jejich řešení zapojit všechny strany, kterých se tyto problémy dotýkají. Budování komunitního centra je snazší tam, kde jsou již alespoň někteří členové komunity připraveni převzít aktivní roli při řešení společných problémů. Tam, kde tato připravenost členů komunity není dostatečná, je vhodné prostřednictvím komunitní (sociální) práce nejprve aktivizovat členy komunity a motivovat je k zapojení a spolupráci.

Vedle aktivit přispívajících k řešení sociálních problémů komunity a jejích členů mohou komunitní centra realizovat také:

a) Kulturní/multikulturní aktivity realizované „samosprávně“, tj. sebe organizované členy komunity (divadelní představení na téma řešení domácího násilí či pastí bezdomovectví, výstava fotografií mládeže místní komunity na téma „Jak si představuji svoje budoucí povolání“, filmové kluby, specifická podpora členů komunity z pohledu kulturní identity, sebevědomí a překonávání traumat apod.)

b) Výchovně/vzdělávací aktivity (komunitní knihovny, doučování, motivační semináře pro mládež zaměřené na budoucí uplatnění na trhu práce, výchova k občanství, podpora zvyšování dovedností pracovat s místní komunitou atd.)

c) Aktivity neformálních skupin veřejnosti a občanských iniciativ vzniklých na základě zplnomocňujících metod práce směřujících k řešení místních problémů (občansky vedené procesy a projekty, rozvoj zájmových skupin a sítí v sousedstvích přinášející pomoc místním občanům v řešení potřeb a problémů ovlivňujících kvalitu jejich života s dopadem na sociální začleňování a vstup na trh práce, podpora místních lídrů/autorit z řad členů komunity apod.)

d) Environmentální aktivity a podpora jejich využití (aktivity zaměřené na zvelebování životního prostředí komunity, sběr odpadků, společná kultivace veřejných ploch, komunitní zahrada/dílna/ doprava atd.)

e) Aktivity podporující zapojování cílových skupin do dobrovolnické činnosti (péče potřebným spoluobčanům na bázi sousedské či generační výpomoci, podpora mezigeneračního setkávání, soužití a spolupráce, dobrovolnické komunitní kluby jako prevence sociálního vyloučení, sousedský jarmark, komunitní kavárna či jídelna, spížírna nebo sbírka jídla či potřeb pro domácnost, bazar, sociální šatník a pomoc v nouzi atd.)

²⁰ Například nízkoprahové zařízení pro děti a mládež podle § 62 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, není komunitním centrem. Pokud však takový druh sociální služby v obci existuje, může mezi ním a komunitním centrem fungovat spolupráce, z níž mohou mít prospěch jak klienti sociální služby, tak i další členové komunity zapojení do realizace aktivit v komunitním centru, potažmo celá komunita.

Také u těchto doplňkových aktivit musí být v žádosti o podporu jednoznačně popsán jejich vliv na sociální začleňování osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených a dalších členů komunity. Těžištěm všech aktivit uskutečňovaných v komunitním centru je vždy přímá podpora cílových skupin. Nelze podporovat projekty, v nichž významnou část nákladů představuje nákup zařízení a vybavení nebo nákup služeb bez přímé vazby na sociální začleňování osob.

Součástí nákladů projektu mohou být i náklady na **celoživotní vzdělávání sociálních pracovníků**²¹

Nepodporované aktivity

V této výzvě nebudou podporovány následující aktivity:

- Volnočasové aktivity
- PC/jazykové kurzy jako samostatný projekt
- Osvětová činnost/kampaně jako samostatný projekt
- Tvorba komplexních vzdělávacích programů včetně e-learningových kurzů
- Všeobecné psychologické poradenství, pokud nebude součástí komplexní poradenské práce s účastníkem projektu
- Zahraniční stáže
- Vzdělávání členů realizačního týmu s výjimkou:
 - vzdělávání realizačního týmu - sociálních pracovníků v souladu se zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, působících v oblasti sociálních služeb, a to maximálně v rozsahu 24 hodin za kalendářní rok,
 - vzdělávání realizačního týmu - sociálních pracovníků v souladu se zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, působících mimo oblast sociálních služeb, a to minimálně 40 hodin za celé období realizace projektu,
 - vzdělávání realizačního týmu - pečujících osob.

Potřebnost vzdělávacích aktivit zdůvodní žadatel v projektové žádosti.

²¹ Vzdělávání zaměstnanců žadatele, partnera nebo dalších subjektů zapojených do projektu může zakládat veřejnou podporu.) v souladu s § 111 zákona o sociálních službách, a to v rozsahu minimálně 40 hodin za celé období realizace projektu (text pod čarou: Limit minimálně 40 hodin vzdělávání za období realizace projektu je stanoven s ohledem na překročení hranice pro bagatelní podporu účastníka projektu. Maximální rozsah vzdělávání není omezen. Rozsah vzdělávání bude posuzován individuálně v rámci věcného hodnocení projektové žádosti. Bude posuzována potřebnost, účelnost a efektivnost a hospodárnost vzdělávacích aktivit sociálních pracovníků. Projektové aktivity musí být primárně zaměřeny na podporu cílových skupin osob sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených